

Camps de blat de moro sota la Parròquia (1918) - foto arxiu fotogràfic Ajuntament de Girona

Un punt d'història:

Paisatges perduts

Col·leccionable **núm. 8**

Edita: COMISSIÓ DE FESTES DE BATET DE LA SERRA I JUNTA VEÏNAL DE BATET DE LA SERRA

En el dia a dia potser un no és conscient de com va canviant el paisatge del nostre poble. Ara mateix predomina el color verd. Pràcticament tot Batet són camps i feixes herbades. Hi ha molt poca varietat de conreus, ben diferent del que passava fa uns anys, on cada pam de terra tenia un gran valor. Sense retrocedir gaire en el temps, tan sols anant als anys 50 del segle passat, el paisatge era un espectacle de colors que anava variant segons l'època de l'any. Així com les olors de l'ambient, que tampoc eren les mateixes d'ara. A la primavera la flaire que predominava era la dels camps de fenc florit: flor vermella i vellutada que juntament amb el verd dels sembrats formaven una acolorida estampa.

*Camp de fenc al Mas España (2019)
Foto Carme España / Maribel Fabregó*

El fenc es dallava i s'assecava al llarg del mes de maig. Així que l'havien tret del camp i n'havien fet un paller prop de casa, si hi havia saó, ja es llaurava i es plantava el blat de moro. Es plantava amb paló, dos grans a cada pic, tot

Paller de fenc a La Canova Petita - foto Pere Planagumà

seguint el cordill per fer els rems rectes. El detall dels dos grans és important, perquè una vegada nascut, es passava a desbessonar, o sigui, a deixar només una planta, la més ufansa de les dues. Quan la planta de blat de moro ja era una mica crescuda, entre mig s'hi plantaven fesols de la tavella brisa: cada dos pics de blat de moro, un de fesols.

Mentrestant, el cereal anava granant i madurant i cap a finals de juny començava la sega. Aquesta era una de les poques feines que es podien fer tots els dies de la setmana, fins i tot els diumenges, malgrat ser dia de precepte. Això no agradava gens als joves de la casa... L'únic dia

Xavagó, dalla i volant. El xavagó servia per portar l'herba assecada del camp cap a la casa - f. Pere Planagumà

Lligador, esclopet, volant i pedra d'esmolar - foto Can Bora

de la setmana que podien fer festa! A més, era una feina especialment feixuga perquè calia treballar en les hores de més sol.

Hi ha tot un vocabulari associat al segar: fer les garbes, ajuntar-les amb gaveions i posar-hi un capell a la part alta per protegir-los en cas de pluja, a l'espera de garbejar (portar les garbes a l'era amb la carreta per batre). Parau-

Era i cabanya de La Devesa (1960) - foto arxiu fotogràfic Ajuntament de Girona

les que ja han deixat de ser quotidianes. Igualment com ja no sentim parlar del lligador ni de l'esclopet.

A continuació, es deixava la gavaionera en el camp ben arrenclerada per poder rostollar el més aviat possible (llaurar el rostoll de blat, d'ordi o de civada) i tot seguit sembrar fajol i naps alhora, en el mateix camp. En aquest moment, els camps de color daurat dels sembrats passaven uns dies terrosos i unes setmanes després ja començaven a verdejar amb els nous cultius. També es cavava per treure les males herbes i "trençar la terra", cosa que comportava molta dedicació.

I per si era poc, encara s'hi sembrava una altra grana per sobre...la de fenc. Quin embolic!

Camp de fajol (1925) amb la costa de Ca l'Ermità al fons - foto arxiu fotogràfic Ajuntament de Girona

Dels naps, el fenc i el fajol, aquest últim era el que creixia més ràpid. Al setembre tenyia de blanc els camps. A finals d'octubre es recollia. Ah, però tampoc era fàcil, perquè calia anar segant de bri en bri entre mig dels naps i el fenc. I encara alguns pagesos feien més barreja de plantes en el mateix camp: com ara sembrar-hi una "volada" de blat de moro i de llobins. Tant una cosa com l'altra no es feien amb la intenció de collir la grana, sinó que era per ferraja per les vaques. També es sembrava userda, esparcet (trepadella), sègle, besa, farratjó...Tot per donar verd al bestiar.

Camp de fajol florit - foto arxiu fotogràfic Ajuntament de Girona

La planta de blat de moro s'escapçava per sobre l'espiga, quan aquesta ja era formada. S'aprofitava per donar-ho de menjar a les vaques mentre la resta de la planta es quedava al camp fins que es podien recollir les espigues, cap a finals de tardor o principis d'hivern.

Camp de blat de moro de Can Bora (1997) - foto Carme Espuña

Penjoll d'espigues al Mas Espuña (2023) - foto Carme Espuña

Es portaven a casa, però per acabar-se d'assecar bé, una vegada espallonades, es feien penjolls que es repartien en els embarrats de les cabanyes i, fins i tot, es penjaven en les branques dels arbres a prop de la casa.

Més tard, l'assecatge del blat de moro es va resoldre amb els “assecadors”. Una construcció ben senzilla però molt eficaç que només presentava un inconvenient: tenia un gran atractiu per a les rates.

A la majoria de les cases s'espallonava al vespre, havent sopat. Per molts, aquesta feina no va deixar massa bons records, ja que es feia a unes hores en què tothom estava ben cansat de tot el dia.

Els naps s'anaven arrencant al llarg de l'hivern. Quan ja no en quedava cap, s'aprofitava per deixar-hi passar algun ramat d'ovelles a pasturar el que quedava, bàsicament el fenc. D'això en sortia beneficiat el cultiu, perquè era una manera de netejar-lo de males herbes; també el ramat, perquè disposava d'una pastura d'hivern i, finalment, el terreny que quedava femat pel mateix bestiar mentre pasturava. A la primavera s'hi coneixia molt perquè el fenc brotava amb energia i no hi havia males herbes.

"Assecador" de Can Bora (2024) - foto Carme Espuña

No és que a Batet hi haguessin ramats d'oví, sinó que els de muntanya baixaven a passar-hi els mesos més freds. Aquí venien ramats de la zona de Ribes de Freser i Campelles que es tancaven en les cases més grosses perquè procuraven que tinguessin un espai cobert com a corral. No obstant això, pasturaven als camps de moltes altres cases a canvi d'un xai o de diners.

Ben mirat, el que es feia en aquell temps gairebé es diria que és el mateix que ara s'anomena agricultura regenerativa. Però això, fa temps que ha deixat de formar part del nostre paisatge: a les cases ja no hi ha bestiar, i per tant, tampoc calen conreus per a poder-lo alimentar. I així és com hem perdut una imatge molt pintoresca del nostre entorn.

Aquesta descripció s'ha fet a partir de les vivències d'en Pere Planagumà (en Peret de La Canova Petita), d'en Pere Colomé (en Pere de Can Met) i d'en Salvador de Can Bora.